

НАРЕДБА № 22 ОТ 6 НОЕМВРИ 2003 Г. ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КВАЛИФИКАЦИЯ ПО ПРОФЕСИЯ "МОДЕЛИЕР - ТЕХНОЛОГ НА ОБЛЕКЛО"

*ИЗДАДЕНА ОТ МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА
Обн. ДВ. бр.10 от 6 Февруари 2004г.*

Раздел I. Общи положения

Чл. 1. С тази наредба се определя държавното образователно изискване (ДОИ) за придобиване на квалификация по професия 542040 "Моделиер - технолог на облекло" от област на образование "Производство и преработка" и професионално направление 542 "Производство на текстил, облекло, обувки и кожени изделия" съгласно Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6, ал. 1 от Закона за професионалното образование и обучение (ЗПОО).

Чл. 2. Държавното образователно изискване за придобиване на квалификация по професия 542040 "Моделиер - технолог на облекло" съгласно приложението към тази наредба определя изискванията за придобиване на трета степен на професионална квалификация за специалностите:

1. 5420401 "Конструиране, моделиране и технология на облекло от текстил";
2. 5420402 "Конструиране, моделиране и технология на облекло от кожи".

Чл. 3. (1) Въз основа на ДОИ по чл. 1 и рамковите програми по чл. 10, ал. 3 ЗПОО се разработват учебен план и учебни програми за обучението по съответната специалност по чл. 2.

(2) Документацията по ал. 1 за професионално образование се разработва от Министерството на образованието и науката, а за професионално обучение - от обучаващата институция.

Раздел II. Съдържание на държавното образователно изискване

Чл. 4. (1) С ДОИ по чл. 1 се определя равнището на задължителната професионална подготовка в края на обучението по професията, което гарантира на обучаемия възможност за упражняване на професия 542040 "Моделиер - технолог на облекло".

(2) Държавното образователно изискване за придобиване на квалификация по професия 542040 "Моделиер - технолог на облекло" определя общата, отрасловата и специфичната задължителна професионална подготовка за професията, както и задължителната чуждоезикова подготовка по професията и избираемата подготовка.

(3) Съдържанието на всеки вид задължителна професионална подготовка по ал. 2 включва:

1. необходимите професионални компетенции (знания, умения и професионално-личностни качества);
2. тематичните области, от които се формира съдържанието на учебните предмети/модули.

Чл. 5. С ДОИ по чл. 1 се определят и входящото образователно равнище, изискванията към здравословното състояние на кандидатите за обучение, профилът на професията, целите на обучението, оценяването по време и при завършване на обучението, удостоверяването на придобитата професионална квалификация, необходимата материална база.

Преходни и Заключителни разпоредби

§ 1. Учебните планове и програми по чл. 3, ал. 1 за професионално образование се прилагат от учебната 2004/2005 г., а за професионално обучение - от влизането в сила на тази наредба.

§ 2. Лицата, които са приети за обучение до учебната 2003/2004 г. вкл. по специалности и професии от професионалното направление "Лека промишленост" от Списъка за специалностите и професиите за професионалните училища на Министерството на образованието, науката и културата от 1993 г., се обучават и завършват обучението си по учебните планове и учебните програми, които са действали при постъпването им.

§ 3. Указания по прилагането на тази наредба се дават от министъра на образованието и науката.

§ 4. Тази наредба се издава на основание чл. 17, т. 3 във връзка с чл. 16, т. 7 от Закона за народната просвета.

§ 5. Наредбата влиза в сила от деня на обнародването ѝ в "Държавен вестник".

Приложение към чл. 2

Държавно образователно изискване за придобиване на квалификация по професията "Моделиер - технолог на облекло"

Професионално направление:

542	Производство на текстил, облекло, обувки и кожени изделия
-----	---

Наименование на професията:

522040	Моделиер - технолог на облекло
--------	--------------------------------

1. Входни характеристики

1.1. Степен на професионална квалификация и входящо образователно равнище

В таблица 1 са представени специалностите, включени в професия "Моделиер - технолог на облекло" съгласно Списък на професиите за професионално образование и обучение (2003), както и входящото минимално образователно равнище за придобиване на съответната степен на професионална квалификация.

Таблица 1

Специалности		Степен на професионална квалификация	Входящо образователно равнище
5420401	Конструиране, моделиране и технология на облекло от текстил	трета	Завършено основно образование

5420402	Конструирание, моделиране и технология на облекло от кожи	трета	Завършено основно образование
---------	---	-------	-------------------------------

1.2. Изисквания към здравословното състояние на кандидатите за обучение

Упражняването на професията "Моделиер - технолог на облекло" изисква от кандидата за обучение да бъде физически годен и психически здрав, което се удостоверява с медицинско свидетелство.

2. Профил на професията

2.1. Дейности, предмети и средства на труда и професионални компетенции по специалности

Основните характеристики на профила на професията, диференцирани по специалности, са представени в табл. 2.

Таблица 2

№	Описание на трудовите дейности (задачи)	Предмети и средства на труда	Професионални компетенции		
			знания за	умения за	професионално-личностни качества
1	2	3	4	5	6
1. Специалност 5420401 "Конструирание, моделиране и технология на облекло от текстил"					
1.	Работи с основни видове кроячна техника за производство на облекло от текстил	Текстилни материали (тъкани, плетени, нетъкани), помощни материали Шаблони за кроене Кроячна техника и приспособления за кроене	Видовете текстилни и помощни материали и техните физико-химични и експлоатационни качества Видовете кроячна техника, приспособленията и инструментите, използвани при кроенето на облекло от текстил	Качествено изпълнение на операцията кроене. Разпознаване и определяне на текстилните дефекти.	Памет, зрително усещане, устойчивост на вниманието, трудова дисциплина, адаптивност.
2.	Работи с основни видове шевни	Детайли на облеклото, шевни	Специфичните особености и	Качествено изпълнение на	Памет, устойчивост на вниманието,

	машини и полуавтомати за производство на облекло от текстил.	конци, ръчни игли, ципове, копчета и др. Основни шевни машини, полуавтомати и приспособления към тях. Основни инструменти: пинсета, машинни игли, сантиметър, ножица, креда и др.	експлоатационните възможности на машините и инструментите, използвани в производството на облекло от текстил. Видовете ръчни и машинни бодове и шевове.	машинни шевове; разпознаване и определяне на дефекти на шева. Извършване на елементарни регулировки за осигуряване на качествено изпълнение на машинни шевове.	технологична и трудова дисциплина, адаптивност.
3.	Подлепва и глади качествено; работи със съоръжения за подлепване и влаго-топлинна обработка на облекло от текстил.	Детайли, възли и готово изделие. Съоръжения за подлепване и за влаго-топлинна обработка.	Видовете съоръжения за подлепване и за влаго-топлинна обработка. Режимите за влаго-топлинна обработка и подлепване на текстилни материали.	Качествено изпълнение на операциите подлепване и гладене. Прилагане и поддържане на оптимален режим на работа на съоръженията за подлепване и влаго-топлинна обработка.	Памет, зрително усещане, устойчивост на вниманието, технологична и трудова дисциплина, адаптивност.
4.	Разчита (анализира, дешифрира) скици на модели: определя броя на детайлите на изделието и конструктивните им особености.	Скици на модели	Моделирането и конструктивните особености на видовете облекло от текстил.	Разчитане на скици на модели. Проверка на конструктивни чертежи.	Творческо и репродуктивно въображение, възприятие за форма и пространство, самостоятелно мислене и съобразителност
5.	Изработва модела на изделието, уточнява мястото, формата и големината на	Материали за модела на изделието, основни машини, съоръжения и инструменти за	Технологичната последователност на операциите за изработване на видовете облекло от	Качествено изпълнение на технологичните операции върху детайлите на	Възприятие за форма и пространство, самостоятелно мислене и

детайлите.	изработването му.	текстил	облеклото и монтирането им в цялостно изделие.	съобразителност, технологична дисциплина, отговорност.
6. Чертае основни конструкции и моделни разработки на мъжко, дамско и детско облекло от текстил , размножава ги по размери и ръстове.	Чертожни материали и инструменти.	Основните методи на конструиране, моделиране и размножаване по ръст и размер.	Изработване на конструктивни чертежи . Прилагане методите на моделиране и размножаване.	Устойчивост на вниманието, точност, лична отговорност, памет.
7. Изработва шаблони за скрояване на всички детайли на изделието.	Материали за шаблони и инструменти за рязане и маркиране - ножици, шило, клещи и други.	Изчертаването на шаблоните. Технологичните изисквания за изработване на облекло от текстил.	Качествено изработване на шаблоните. Маркиране и центроване на шаблоните в съответствие с технологичните изисквания.	Възприятие за форма и пространство, самостоятелно мислене и съобразителност, памет, внимание, точност, технологична дисциплина, отговорност.
8. Разработва разходните норми на използваните материали. Изчислява (използва) нормовремена за технологичните операции.	Разходни норми на материали. Средства (уреди) за измерване на площи и времена (CAD - САМ - системи).	Методите и средствата за нормиране. Формите на организация в професионалното направление. Методите за определяне разходите на материали и труд.	Изчисляване на оптималните разходи на материали и труд за изработване на облеклото. Изчисляване на поточна линия и съставяне на подов план в съответствие с наличния машинен парк	Комбинативност, устойчивост на вниманието, точност, самоконтрол, лична отговорност.
9. Разработва технологична карта за производството на облекло от	Формуляр и средства за писане.	Видовете технологии. Технологичните изисквания за	Рационално подреждане на операциите и манипулациите за	Самостоятелно мислене, адаптивност, комбинативност,

	текстил.		изпълнение на всяка операция.	качествено изработване на облекло от текстил.	съобразителност, инициативност, лична отговорност, технологична дисциплина.
10.	Контролира качеството във всеки етап от производството на облекло от текстил.	Детайли, технологични възли, готово изделие. Еталон на готовото изделие, таблица за размерите на изделието в готов вид, сантиметър, приспособление за разшиване и ръчно прорязване и др.	Техническите изисквания за качествено изпълнение на технологичните операции, допускани дефекти и отстраняването им.	Откриване на дефекти по материалите. Откриване на грешки от конструктивен и технологичен характер.	Наблюдателност, зрително възприятие, технологична дисциплина, отговорност.
11.	Изпълнява всички трудови задачи при спазване на изискванията за здравословни и безопасни условия на труд.	Средства за обезопасяване на всяко работно място.	Здравословните и безопасни условия на труд в професионалното направление. Нормативите за санитарно-хигиенните условия на труд.	Спазване на правилата за здравословни и безопасни условия на труд. Поддържане на ред и хигиена на работното място.	Лична отговорност, самоконтрол, работа в йерархическа подчиненост.
2. Специалност 5420402 "Конструиране, моделиране и технология на облекло от кожи"					
1.	Работи с основни видове кроячна и стригачна техника за производство на облекло от кожи.	Различни видове кожи и спомагателни материали. Шаблони за кроене. Кроячна и стригачна техника, приспособления за кроене, кожухарски нож.	Видовете кожи и техните физико-химични и експлоатационни качества. Видовете кроячна техника, приспособленията и инструментите, използвани при кроенето на облекло от кожи.	Качествено извършване на операцията кроене. Разпознаване и определяне на дефекти по кожата.	Памет, зрително усещане, устойчивост на вниманието, трудова дисциплина, адаптивност.
2.	Работи с основни видове шевни	Детайли на облеклото, шевни	Специфичните особености и	Качествено изпълнение на	Памет, устойчивост на вниманието,

	машини и полуавтомати за производство на облекло от кожи.	конци, ръчни игли, ципове, копчета и др. Основни шевни машини, полуавтомати и приспособления към тях. Основни инструменти: пинсета, машинни игли, клещи, ножица и др.	експлоатационните възможности на машините, съоръженията и инструментите, използвани в производството на облекло от кожи. Видовете ръчни и машинни бодове и шевове.	машинни шевове. Разпознаване и определяне на дефекти на шева. Извършване на елементарни регулировки за качествено изпълнение на операцията шиене.	трудова дисциплина, адаптивност.
3.	Работи със съоръжения за топлинна обработка на облекло от кожи. Лепи в съответствие с технологичните изисквания.	Детайли, взети и готово изделие. Съоръжения за топлинна обработка на кожи. Видове лепила.	Видовете съоръжения за топлинна обработка. Режимите за топлинна обработка на видовете кожи. Видовете лепила.	Качествено изпълнение на операциите гладене и лепене. Прилагане и поддържане на оптимален режим на работа на съоръженията за топлинна обработка.	Памет, зрительно усещане, устойчивост на вниманието, трудова дисциплина, адаптивност.
4.	Разчита (анализира, дешифрира) скици на модели; определя броя на детайлите на изделието и конструктивните им особености.	Скици на модели.	Моделирането и конструктивните особености на видовете облекло от кожи.	Разчитане на скици на модели. Проверка на конструктивни чертежи.	Творческо и репродуктивно въображение, възприемане за форма и пространство, самостоятелно мислене и съобразителност.
5.	Изработва модела на изделието, уточнява мястото, формата и големината на детайлите.	Материали за модела на изделието, основни машини, съоръжения и инструменти за изработването му.	Технологичната последователност на операциите за изработване на видовете облекло от кожи.	Качествено изпълнение на технологични операции върху детайлите на облеклото и монтирането им в	Възприемане за форма и пространство, самостоятелно мислене и съобразителност, технологична

				цялостно изделие.	дисциплина, отговорност.
6.	Чертае основни конструкции и моделни разработки на мъжко, дамско и детско облекло от кожи; размножава ги по размери и ръстове.	Чертожни материали и инструменти.	Основните методи на конструиране, моделиране и размножаване по ръст и размер.	Изработване на основни кройки. Прилагане методите на моделиране и размножаване.	Устойчивост на вниманието, точност, лична отговорност, памет.
7.	Изработва шаблони за скрояване на всички детайли на изделието.	Материали за шаблони и инструменти за рязане и маркиране - ножици, шило, клещи и други.	Изчертаването на шаблоните. Технологичните изисквания за изработването на облекло от кожи.	Качествено изработване на шаблоните. Маркиране и центроване на шаблоните в съответствие с технологични изисквания.	Възприятие за форма и пространство, самостоятелно мислене и съобразителност, памет, внимание, точност, технологична дисциплина, отговорност.
8.	Разработва разходните норми на материалите (основни, помощни и спомагателни). Изчислява (използва) нормовремена за технологичните операции.	Разходни норми на материали. Средства (уреди) за измерване на площи и времена - дециметрова машина и др.	Методите и средствата за нормиране. Формите на организация в професионалното направление. Методите за определяне разходите на материали и труд.	Изчисляване на оптималните разходи на материали и труд за изработване на облекло от кожи. Изчисляване на поточна линия и съставяне на подов план в съответствие с наличния машинен парк.	Комбинативност, устойчивост на вниманието, точност, самоконтрол, лична отговорност.
9.	Разработва технологична карта за производството на облекло от кожи.	Формуляр и средства за писане.	Видовете технологии. Технологичните изисквания за изпълнение на всяка операция.	Рационално подреждане на операциите и манипулациите за качествено изработване на	Самостоятелно мислене, адаптивност, комбинативност, съобразителност, инициативност,

				облекло от кожи.	лична отговорност технологична дисциплина.
10.	Контролира качеството във всеки етап от производството на облекло от кожа.	Детайли, технологични възли, готово изделие. Еталон на готовото изделие, таблица за размерите на изделието в готов вид, сантиметър, приспособления за разшиване и ръчно прорязване и др.	Техническите изисквания за качествено изпълнение на технологичните операции, допускани дефекти и отстраняването им.	Откриване на дефекти по материалите. Откриване на грешки от конструктивен и технологичен характер.	Наблюдателност, зрително възприятие, технологична дисциплина, отговорност.
11.	Изпълнява всички трудови задачи при спазване на изискванията за здравословни и безопасни условия на труд.	Безопасно изпълнение на трудовите задачи. Средства за обезопасяване на всяко работно място.	Здравословните и безопасни условия на труд в професионалното направление. Нормативите за санитарно-хигиенните условия на труд.	Спазване на правилата за здравословни и безопасни условия на труд. Поддържане на ред и хигиена на работното място.	Лична отговорност, самоконтрол, работа в йерархическа подчиненост.

2.2. Тенденции в развитието на професионално направление "Производство на текстил, облекло, обувки и кожени изделия"

Производството на текстил, облекло, обувки и кожени изделия ще продължи да се развива преобладаващо в малки и средни предприятия (МСП), в които ще бъдат внедрявани иновационни технологии и оборудване. За осигуряване на устойчиво развитие на МСП се очаква опростяване на законовите, административните и данъчните условия; укрепване на инфраструктурата, поддържаща МСП, както и подобряване на достъпа на МСП до финансиране.

2.3. Възможности за професионална реализация

В изпълнение на регионалните и националните програми за икономическо развитие предприятията за производство на облекла (преобладаващо малки и средни) изпитват потребност от квалифицирана работна ръка.

Придобилите трета степен на професионална квалификация по професията "Моделиер-технолог на облекло" имат право да постъпват на работа на длъжности, които съответстват на следните професии от Националната класификация на професиите (НКП) от 1996 г.: "Приложни специалисти-технолози", код 3118; "Производители на реквизит в киното и театъра", код 7333; "Моделиери и кройчи на облекло", код 7441; "Квалифицирани шивачи", код 7442; "Квалифицирани шапкари", код 7443; "Квалифицирани бродироващи", код 7444; "Производители на пълнени шивашки изделия", код 7446; "Кожухари, шивачи на кожено облекло и галантерия", код 7447; "Оператори на шевни и бродировъчни машини", код 8266; "Гладач на преса", код 8267, и др., в т.ч. допълнени

при актуализиране на НКП.

2.4. Възможност за повишаване на професионалната квалификация

След придобиване на трета степен на професионална квалификация по дадена специалност от професия "Моделиер-технолог на облекло" обучаваният има право да се обучава по друга специалност от професията, както и по друга професия от професионално направление "Производство на текстил, облекло, обувки и кожени изделия", като обучението му по общата задължителна професионална подготовка - единна за всички професионални направления, и част от отрасловата задължителна професионална подготовка - единна за професионалното направление, в съответствие с ДОИ по професии, се зачита.

След придобиване на трета степен на професионална квалификация по дадена специалност обучаваният може да повишава квалификацията си чрез:

- обучение в курсове и семинари, организирани от ВУЗ, обучаващи организации и фирми - производителки на материали, машини и други средства на труда, свързани с професията;
- участие в симпозиуми, работни срещи и други прояви в професионалната област.

3. Цели на обучението

Основна цел на обучението е подготовка на обучаваните за реализацията им по придобитата специалност в производството на текстил, облекло, обувки и кожени изделия.

3.1. Подцели за формиране на ключови компетенции при обучението по общата задължителна професионална подготовка - единна за всички професионални направления

След завършване на обучението по професията обучаваният трябва да:

- знае и прилага основните правила за здравословни и безопасни условия на труд;
- познава и използва личните предпазни средства; знае възможните опасни ситуации в процеса на трудовата си дейност, реагира правилно и своевременно на проблема, като не застрашава живота и здравето на околните и на себе си;
- умее да формулира проблеми и задачи; анализира и прави оценка на извършената работа; умее да води професионален разговор; умее да формулира писмено информация, засягаща професионалната област;
- разпределя задачите между членовете на екипа според квалификацията им; съдейства и търси отговорност на членовете на екипа; разбира собствената си роля в производството; отнася се с чувство на отговорност при изпълнение на възложената задача; съзнава необходимостта от повишаване на квалификацията си;
- познава правата и задълженията си като участник в трудовия процес съгласно Кодекса на труда; познава пазарните отношения, мястото и ролята на отделните лица, фирмите, институциите и държавата в тях; разбира договорните отношения между работодател и работещ;
- знае общите правила за работа с компютър; умее да ползва програмни продукти, съдържащи информация за изпълнение на

професионалните му задачи; осъществява кратка комуникация на чужд език.

3.2. Подцели за формиране на базисни компетенции за изпълнение на дейностите от "Профила на професията" при обучението по отрасловата задължителна професионална подготовка - единна за всички професии от направление "Производство на текстил, облекло, обувки и кожени изделия":

След завършване на обучението по професията обучаваният трябва да:

- знае и прилага изискванията за здравословни и безопасни условия на труд в производството на текстил, облекло, обувки и кожени изделия;
- познава основните суровини и материали в производството на текстил, облекло, обувки и кожени изделия, технологичното им предназначение;
- познава основните процеси в производството на текстил, облекло, обувки и кожени изделия, както и машините и съоръженията, чрез които се осъществяват; знае и прилага правилата за транспорт и съхранение на суровини и готови продукти;
- познава и използва стандартизирани и унифицирани разходно-нормативни документи за производство на изделията; оперира с офис-техниката на работното си място;
- познава организацията на фирмата и правомощията (йерархията) на длъжностните лица.

3.3. Подцели за формиране на специфични компетенции за изпълнение на дейностите от "Профила на професията" при обучението по специфичната за професията и специалността задължителна професионална подготовка

3.3.1. Специалност 5420401 "Конструиране, моделиране и технология на облекло от текстил"

След завършване на обучението по специалността обучаваният трябва да умее да разчита скици, конструира, моделира и изпълнява качествено технологичните операции при изработването на облекло от текстил, като:

- прилага усвоените знания и умения за здравословни и безопасни условия на труд;
- познава основни, помощни и спомагателни материали за изработване на облекло от текстил;
- познава и работи на основните видове шевни машини, кройчна техника и съоръжения за влаго-топлинна обработка, използвани в производството на облекло от текстил;
- разчита скици на модели;
- чертае основни конструкции и моделни разработки; изработва кройки и шаблони на облеклото и ги размножава по размери и ръстове;
- съставя разходни норми на материали и труд;
- разработва и прилага технологичната последователност за изработване на видове облекло от текстил, адаптира се бързо за промяна на технологията при въвеждане на нови машини и съоръжения;
- анализира условията за работа и съобразно тях извършва необходимите дейности;
- контролира качеството на извършената работа в съответствие с нормативните изисквания;
- планира и организира изпълнение на текущите задачи и решава възникнали проблеми, свързани с осъществяване на

трудова дейност;

- прилага усвоените знания и умения за правилно организиране на работното си място и време.

3.3.2. Специалност 5420402 "Конструиране, моделиране и технология на облекло от кожи"

След завършване на обучението по специалността обучаваният трябва да умее да разчита скици, конструира, моделира и изпълнява качествено технологичните операции при изработването на облекло от кожи, като:

- прилага усвоените знания и умения за здравословни и безопасни условия на труд;
- познава основни, помощни и спомагателни материали за изработване на облекло от кожи;
- познава и работи на основните видове шевни машини, кройчна техника и съоръжения за топлинна обработка, използвани в производството на облекло от кожи;
- разчита скици на модели;
- чертае основни конструкции и моделни разработки; изработва кройки и шаблони на облеклото и ги размножава по размери и ръстове;
- съставя разходни норми на материали и труд;
- разработва и прилага технологичната последователност за изработване на видове облекло от кожи, адаптира се бързо за промяна на технологията при въвеждане на нови машини и съоръжения;
- анализира условията за работа и съобразно тях извършва необходимите дейности;
- контролира качеството на извършената работа в съответствие с нормативните изисквания;
- планира и организира изпълнение на текущите задачи и решава възникнали проблеми, свързани с осъществяване на трудовата дейност;
- прилага усвоените знания и умения за правилно организиране на работното си място и време.

4. Съдържание на обучението

Обучението по задължителната професионална подготовка, включващо теория и практика, се регламентира с учебен план и учебни програми, които се разработват на базата на ДООИ по професията "Моделиер-технолог на облекло".

Учебният план определя характера и насочеността на обучаващата институция (професионално училище, професионална гимназия, център за професионално обучение и др.). Той се изгражда върху основата на учебна предметна или модулна система. Изучават се учебни предмети или модули, в които се излагат системни научни знания, съобразени с възрастовите и познавателните особености на обучаваните.

Учебната програма определя целите и задачите на обучението по съответния учебен предмет или модул от учебния план, представя тематично съдържанието на учебния материал, дава най-общи методически указания за организацията и провеждането на обучението.

Съдържанието на обучението по професията "Моделиер-технолог на облекло" - трета степен на професионална квалификация, е представено в табл. 3.

Таблица 3

Съдържание на обучението

Професионални компетенции	Тематични области
1	2

Обща задължителна професионална подготовка -
единна за всички професионални направления

1. Да знае и да прилага основните правила за безопасна работа на работното място, да не замърсява с работата си околната среда	Правила и инструкции за безопасна работа Противопожарна охрана Екологична култура Долекарска помощ Вредности и професионални заболявания
2. Да осъществява ефективни комуникации при изпълнение на трудовата си дейност в работен екип - да умее да формулира проблеми, да задава въпроси, да прави отчет за извършената работа	Видове общуване Принципи на деловото общуване Правила за водене на делова кореспонденция
3. Да участва при разпределяне на задачите, да съдей-	Организация на трудовия процес

<p>ства и търси помощ от членовете на екипа, да се отнася с чувство за отговорност при изпълнение на задачата, която му е възложена</p>	<p>Групова динамика Мотивация и контрол</p>
<p>Да разбира собствената си роля в производството и да съзнава необходимостта от повишаване на квалификацията си</p>	<p>Психологическа структура на трудовата дейност Потребности и способности на личността за саморазвитие</p>
<p>4. Да познава пазарните отношения, мястото и ролята на отделните лица, фирмите, институциите и държавата в тях</p>	<p>Обекти и субекти на пазара Икономически процеси, явления и отношения Стопанско устройство на обществото Документи и документооборот</p>
<p>5. Да познава правата и задълженията си като участник в трудовия процес съгласно Кодекса на труда, да разбира договорните отношения между работодател и работник</p>	<p>Трудово-правно законодателство Трудово-правни отношения в производственото звено (предприятието) Нормиране на труда Заплащане на труда Длъжностна характеристика Структура на фирмата</p>
<p>6. Да знае общите правила за работа с компютър и да умее да ползва програмни продукти</p>	<p>Конфигурация на компютъра Устройства за въвеждане и съхраняване на данни</p>

		Съхраняване и намиране на информация Работа с програмни продукти за създаване на елементарни документи Съвременни технологии
7.	Да се справя с предвидими и рутинни задачи на работното място, като осъществява кратка комуникация на чужд език без наличието на усложнения (Ниво А1 - А2 според общата европейска рамка за владеене на чужди езици)	Комуникативна компетентност при използването на ограничен набор от предвидими и елементарни езикови средства - елементарни думи и изрази, свързани с професионалните задачи, и тяхното просто комбиниране
Отраслова задължителна професионална подготовка - единна за всички професии от професионално направление "Производство на текстил, облекло, обувки и кожени изделия"		
8.	Да познава организацията на предприятието и правомощията на длъжностните лица	Нормативни документи в производството Организация на работното място
9.	Да познава и спазва технологичната дисциплина при изпълнение на технологичните операции	Видове технологични процеси Видове машини, апарати и съоръжения Видове техническа и технологична документация
10.	Да умее да разчита технологична документация	Условни означения в технологичните документи Видове техническа и тех-

	нологична документация
11. Да познава основните процеси, машини, апарати, съоръжения и инсталации в производството на облекло	Основни процеси при производство на облекло Устройство на машини, апарати, съоръжения в производството на облекло
Специфична за професия 542040 "Конструиране, моделиране и технология на облекло" задължителна професионална подготовка	
Специалност 5420401 "Конструиране, моделиране и технология на облекло от текстил"	
12. Да познава и обслужва основни видове кроячна техника	Устройство, принцип на действие и приложение на видовете кроячна техника Видове приспособления и инструменти, използвани при кроене на облекло от текстил
13. Да познава и обслужва основни видове шевни машини и полуавтомати	Бодообразуване при основните видове шевни машини Дефекти при бодообразуване, причини и начини за тяхното отстраняване Устройство, принцип на действие и приложение на видовете шевни машини Устройство, принцип на действие и приложение на шевните полуавтомати Приспособления към шевните машини

	<p>Поддържане, смазване и почистване на шевните машини</p> <p>Елементарни повреди на шевните машини, причини и начини за отстраняването</p>
14. Да познава и обслужва съоръжения за подлепване и влаготоплинна обработка	<p>Устройство, принцип на действие и приложение на видовете съоръжения за подлепване и влаготоплинна обработка;</p> <p>Оптимални режими на работа на съоръженията</p>
15. Да разчита скици на модели	<p>Изобразяване на човешка фигура; пропорции на човешката фигура</p> <p>Изобразяване форми на облеклото</p> <p>История на облеклото, мода и модни тенденции</p> <p>Проектиране и художествено моделиране на облекло</p>
16. Да чертае основни конструкции и моделни разработки на видове облекло; да размножава по ръст и размер детайлите на облеклото	<p>Размерни характеристики на човешкото тяло - снимане на мерки, ползване на стандартни размерни таблици</p> <p>Основни конструкции на видове облекло</p> <p>Правила за трансформация на основните конструкции. Избор на основ-</p>

	на конструкция и приложение на правилата за трансформация при моделни разработки Кройки и шаблони на детайлите на облекло Методи за размножаване по ръст и размер, приложение
17. Да разработва разходни норми на използваните материали	Видове настили Методи за рационално подреждане на кройки
18. Да познава, да разработва и да прилага технологичната последователност на изработване на видове облекло	Облекло по конфекционен начин Облекло по поръчка Отстраняване на допуснати грешки от конструктивен и технологичен характер Технологични карти и технологични скици за производство на видове облекло; Изчисляване на поточна линия и съставяне на подов план
19. Да се адаптира бързо към изменящи се условия за изпълнение на технологична операция при въвеждане на нови машини и съоръжения	Новости за: - основните видове машини и полуавтомати - специални шевни машини - кройчна техника - съоръжения за подлеп-

	ване и влаготоплинна обработка
20. Да познава основни, мощни и спомагателни материали за изработване на облекло от текстил	<p>Текстилни суровини - класификация, строеж, химичен състав, свойства</p> <p>Видове основни и помощни текстилни материали</p> <p>Дефекти на текстилните материали</p> <p>Обща технология на текстилното производство</p> <p>Спомагателни материали</p>
21. Да познава и да спазва технологичните изисквания при изработване на облекло от текстил	<p>Машинни шевове - класификация, приложение и изпълнение според технологичните изисквания</p> <p>Малки детайли и елементи от облеклото - видове, приложение, технологична последователност на изработване, изработване с шинни шевове</p> <p>Джобове - видове, приложение, технологична последователност на изработване на основни видове, изработване</p> <p>Поясни изделия - видове, технологична последователност на изработване, изработване</p> <p>Раменни изделия - видове,</p>

технологична последователност на изработване, изработване

Специалност 5420402 "Конструирание, моделиране и технология на облекло от кожи"

---

22. Да познава и обслужва основни видове кроячна и стригачна техника	Устройство, принцип на действие и приложение на видовете кроячна и стригачна техника Видове приспособления и инструменти, използвани при кроене на облекло от кожи
23. Да познава и обслужва основни видове шевни машини и полуавтомати	Бодообразуване при основните видове шевни машини. Дефекти при бодообразуване, причини и начини за тяхното отстраняване Устройство, принцип на действие и приложение на видовете шевни машини Устройство, принцип на действие и приложение на шевните полуавтомати Приспособления към шевните машини Поддържане, смазване и почистване на шевните машини Елементарни повреди на шевните машини, причини и начини за отстраняване

	на повредите
24. Да познава и обслужва съоръжения за топлинна обработка; да познава и прилага начините на лепене	Устройство, принцип на действие и приложение на видовете съоръжения за топлинна обработка Оптимални режими на работа на съоръженията Лепила - видове, приложение
25. Да разчита скици на модели	Изобразяване на човешка фигура; пропорции на човешката фигура Изобразяване форми на облекло от кожа История на облеклото, мода и модни тенденции Проектиране и художествено моделиране на облекло от кожа
26. Да чертае основни конструкции и моделни разработки на видове облекло; да размножава по ръст и размер детайлите на облеклото	Размерни характеристики на човешкото тяло - снимане на мерки, ползване на стандартни размерни таблици Основни конструкции на видове облекло Правила за трансформация на основните конструкции. Избор на основна конструкция и приложение на правилата за трансформация при моделни

	<p>разработки Кройки и шаблони на детайлите на облекло Методи за размножаване по ръст и размер, приложение</p>
27. Да разработва разходни норми на използваните материали	<p>Методи за рационално подреждане на кройки върху кожа Видове настили на помощни материали</p>
28. Да познава, да разработва и да прилага технологичната последователност на изработване на видове облекло от кожи	<p>Облекло по конфекционен начин Облекло по поръчка Отстраняване на допуснати грешки от конструктивен и технологичен характер Технологични карти и технологични скици за производство на видове облекло Изчисляване на поточна линия и съставяне на подов план</p>
29. Да се адаптира бързо към изменящи се условия за изпълнение на технологична операция при въвеждане на нови машини и съоръжения	<p>Новости за: - основните видове машини и полуавтомати - специални шевни машини - кройчна техника - съоръжения за топлинна обработка и лепене</p>

30. Да познава основни, мощни и спомагателни материали за изработване на облекло от кожи
- Характеристика на суровата кожа
Видове обработени кожи; характеристика и окачествяване на обработените кожи
Дефекти при обработената кожа
Изкуствена кожа - видове, характеристика, приложение
Приложение на текстилни и спомагателни материали в производството на облекло от кожи
-
31. Да познава и да спазва технологичните изисквания при изработване на облекло от кожи
- Машинни шевове - класификация, приложение и изпълнение според технологичните изисквания
Малки детайли и елементи от облеклото - видове, приложение, технологична последователност на изработване, изработване с прилагане на видове машинни шевове
Джобове - видове, приложение, технологична последователност на изработване на основни видове, изработване
Ръкавици - видове, техно-

логична последователност
на изработване,
изработване
Технологична последова-
телност на изработване и
изработване на поясни и
раменни изделия от:
- лицева кожа
- кожухарски велур
- кожа на косъм
- изкуствена кожа

---

32. Да познава и да обслужва
специални машини и
съоръжения за производ-
ство на облекло от кожа

Ръкавичарски машини -
видове, устройство и прин-
цип на действие, правила
за работа
Събирачна машина -
устройство и принцип на
действие, правила за
работа
Стригачни машини -
устройство и принцип на
действие, правила за
работа
Машини за определяне
площта на кожата - видо-
ве, устройство, принцип на
действие, приложение
Съоръжения за сушене,
лепене и гладене - видове,
устройство, принцип на
действие, правила за
работа

Поддържане, смазване и
почистване
Елементарни повреди,
причини и начини за
отстраняване

---

5. Система за оценяване и удостоверяване

Оценяването на знанията, уменията и професионално-личностните качества на обучаваните в институциите на системата за професионално образование и обучение е в съответствие с изискванията на Наредба № 3 от 2003 г. за системата за оценяване (ДВ, бр. 37 от 2003 г.). При оценяването се определя степента на постигане на поставените цели и подцели на обучението.

Оценяването се извършва на три нива - входящо, междинно и изходно.

Оценките от проверките се изчисляват по шестобалната система.

Входящото образователно равнище за обучаван без професионална квалификация се удостоверява чрез свидетелство за завършено основно образование.

Входящото равнище при повишаване на квалификацията се удостоверява със свидетелство за професионална квалификация или удостоверение за професионално обучение.

5.1. Оценяване на междинно ниво

5.1.1. По теория:

слаб 2 - обучаваният не е овладял терминологията, не умее да представи усвоените знания;

среден 3 - обучаваният е осмислил основни понятия, умее да ги дефинира и с тяхна помощ описва основни факти, процеси, явления, закони и зависимости;

добър 4 - обучаваният разбира, обяснява и сравнява факти, методи, схеми, зависимости и други;

много добър 5 - обучаваният умее да прилага усвоените знания в познати ситуации;

отличен 6 - обучаваният умее да прилага усвоените знания в нови ситуации; прави анализи, оценки и сравнения на процеси, явления, технологии по предварително зададени критерии.

5.1.2. По практика:

слаб 2 - обучаваният не умее да прилага усвоени знания при изпълнение на практическо задание, не спазва правилата за безопасен труд по предварително дадени указания;

среден 3 - обучаваният изпълнява отделни операции в позната ситуация по предварително дадени указания, спазвайки правилата за безопасен труд;

добър 4 - обучаваният осмисля и изпълнява практическа задача в позната ситуация по предварително дадени указания, спазвайки правилата за безопасен труд;

много добър 5 - обучаваният осмисля и изпълнява практическа задача в позната ситуация самостоятелно, спазвайки правилата за безопасен труд;

отличен 6 - обучаваният осмисля и изпълнява практическа задача в нова ситуация самостоятелно, спазвайки правилата за безопасен труд; подбира сам методи, суровини и материали; оценява качеството на работата си.

5.1.3. При оценяване на обучение, организирано на модулен принцип, се разработва система за оценяване, която включва:

- описание на професионалните компетенции, които ще бъдат проверявани при всяко изпитване;
- определяне на минималния брой точки, при който обучаваният се счита за издържал (обучаваният е овладял минималните знания и умения, необходими да продължи обучението му);
- определяне на критерии за оценяване на всяка задача от изпитването;
- въвеждане на коефициент на тежест за всяка изпитна процедура при оформяне на окончателната оценка;
- задаване на формула (скала) за изчисляване на оценката по шестобалната система.

5.1.4. Оценяването на професионално-личностните качества се извършва в процеса на обучението по преки и косвени признаци и се отразява на оценката по теория и практика на обучавания.

5.1.5. Инструменти за оценяване - тест, практическо задание, устно и писмено изпитване, практически задачи и други. Разработват се в съответствие с научните изисквания за всеки от тях. Степента на трудност на конкретните въпроси, задачи, задания и други трябва да е съобразена с равнището на професионални компетенции, зададено в т. 3 "Цели на обучението".

5.2. Оценяване на изхода от обучението

Изпитите за придобиване на трета степен на професионална квалификация са два - по теория на професията и по практика на професията.

Държавните изпити за придобиване на степен на професионална квалификация се провеждат по национални изпитни програми, утвърдени от министъра на образованието и науката в съответствие с ДОИ за придобиване на квалификация по професии.

5.2.1. Изпит по теория на професията

Критериите за оценяване са формулирани като обобщение на подцелите от "Цели на обучението". Показателите за оценяване отразяват степента на постигане на подцелите. Критериите и показателите за оценяване и тежестта им в общата оценка са представени в табл. 4.

Таблица 4

№	Критерии	Показатели	Тежест (%)
1.	Изпълнение на общи и специ-	- Знания за бодообразуването при грайферни и ве-	90

фични трудови
дейности при
производството
на облекло

рижни машини; дефектите
при бодообразуване, при-
чини за възникването им
и начините за тяхното
отстраняване

- Знания за устройството
и принципа на действие на
основни видове шевни ма-
шини и съоръжения

- Знания за използваните
суровини и материали

- Знания за спецификата
на технологията за изра-
ботване на облекло по
конфекционен начин и
облекло по поръчка

- Знания за създаване ски-
ци на модели; конструира-
не и моделиране на видове
облекло

2.	Икономически и трудово-прав- ни знания и умения	- Знания за общите прин- ципи на трудовото законо- дателство - Знания за основните прин- ципи при формите и систе- мите на заплащане на труда	5
3.	Чужд език; работа с компютър	- Знания и умения за рабо- та с компютър и ползване на програмни продукти - Знания за кратка комуникация	5
Общо			100

5.2.2. Изпит по практика на професията

Критериите за оценяване са формулирани като обобщение на подцелите от "Цели на обучението". Показателите за оценяване отразяват степента на постигане на подцелите. По време на изпита обучаваните се поставят при еднакви предварително известни условия и им се дават указания за работа.

Критериите и показателите за оценяване и тежестта им в общата оценка са представени в табл. 5.

Таблица 5

№	Критерии	Показатели	Тежест (%)
1	2	3	4
1.	Спазване на изискванията за техника на безопасност, охрана на труда и организация на работното място	<ul style="list-style-type: none"> - не застрашава живота и здравето на себе си и на околните при изпълнение на изпитното задание - умее безопасно да работи с машини в производствения цех и на работното място - разпознава опасни ситуации, които биха могли да възникнат в процеса на работа, дефинира и спазва предписания за своевременна реакция - спазва изискванията да не замърсява околната среда при изпълнение на изпитното задание	10
2.	Самостоятелност при изпълнение на	- степен на самостоятелност	10

задачата			
3.	Изпълнение на съответните операции при изработване на изпитното изделие при спазване на технологичната последователност	спазва изискванията при изпълнение на операциите, включени в дейностите: - кроене - шиене - гладене	20
4.	Качество на готовото изделие	- съответствие на изделието с еталона	55
5.	Намиране на информация, необходима за изпълнение на изпитното задание, свързана с ползване на компютър	- степен на самостоятелност при намиране на информация по професията	5
		Общо	100

5.3. Удостоверяване на професионалното образование и обучение

Завършено професионално обучение с придобиване на степен на професионална квалификация се удостоверява със свидетелство за професионална квалификация.

Обучавани, които не са положили държавните изпити за придобиване на степен на професионална квалификация, получават удостоверение за професионално обучение.

Съдържанието на документите се определя съгласно ДОИ за документите за системата на народната просвета (Наредба № 4 от 2003 г., ДВ., бр. 41 от 2003 г.) и ДОИ за придобиване на квалификация по професии.

6. Изисквания за материалната база

Обучението по теория се осъществява в учебни кабинети, а по практика - в учебни работилници или базови обекти (предприятия) при предварително сключени договори.

Когато обучението по професията се осъществява в училище, максималният брой на учениците в паралелка (обучение по теория) е 26, а за практика учениците от паралелката се разделят на групи съгласно Наредба № 7 от 2000 г. за определяне броя на учениците и на децата в паралелките и в групите на училищата, детските градини и обслужващите звена, МОН (обн., ДВ, бр. 4 от 2001; изм. и доп., бр. 49 от 2002 г.).

6.1. Учебен кабинет

В учебен кабинет се провежда обучението по теория на професията.

6.1.1. Основно оборудване - учебни маси, столове, учебна дъска, маса за изработване на основни кройки, технически средства и аудиовизуална техника (диапроектор, шрайбпроектор, компютър и други).

6.1.2. Помощно оборудване - тебешир, моливи за чертане, хартия за изработване на основните кройки, шивашки метър, линеал, ножица, кош за отпадъци.

6.1.3. Учебни помагала - табла с мостри на основни, помощни и спомагателни материали за съответната специалност (на конци, на копчета, на шевни игли, на плетачи и ножове за оверлог машини, на ножове за илична машина, схеми за образуване на различните видове машинни бодове, схеми за устройството на различните видове машини, диапозитиви за организация на работните места в професията/специалността), филми за технологичната последователност на изработване на различни видове облекла и начина на работа, комплект учебници по всички изучавани предмети.

6.2. Учебна работилница

В учебни работилници се провежда обучението по практика на професията. Те се оборудват с машини и съоръжения и със съответни помагала съобразно усвояваната професия и специалности. Учебните работилници трябва да осигуряват работни места за всички обучаеми и едно работно място за обучаващия.

Работното място на обучавания е в съответствие с нормативите за извършване на съответната дейност и методическите изисквания. За работно място се счита площта, върху която се намират: машини, съоръжения и инвентар, необходими за работа. При разполагането на работните места се спазват изискванията за осветеност, необходим работен фронт и функционална близост с необходимите суровини и материали.

Нормативните изисквания към учебната работилница са в съответствие с дейностите, които ще се извършват в нея, видовете технологични процеси, ергономичните, естетичните изисквания и методическите указания.

6.2.1. Основно оборудване:

6.2.1.1. За изработване на облекло от тъкани и плетени материали - шкафове или хранилище за основни и помощни материали, кройчна маса за скрояване на изделие, щендер за основни кройки, манекен, работна маса за извършване на ръчни операции, грайферни и верижни шевни машини, гладачна маса, парна ютия, електрическа ножица за кроене и устройство за заточване на ножа, щендер за окачване на готови изделия.

6.2.1.2. За изработване на облекло от кожа - към изброеното в т. 6.2.1.1 оборудване още и обикновена ютия (без пара).

6.2.2. Помощно оборудване - ножица, кожухарско ножче, шивашки метър, креда, четка за почистване от креда, линеал, молив за чертане, ръчни игли, машинни игли, резервни части за шевните машини, шило, бодец за почистване от конци, карфици, напръстник, съд за вода, тампон за омокряне, шаблони за пречупване на детайли, пашпалер за веревна лента, четки и кошчета за почистване на работното място, картони-поръчка, листове за скициране.

6.2.3. Инструменти - отвертка, клещи, пинсета, приспособление за вдяване на конец, приспособления за разшиване и за ръчно прорязване, приспособление за стригане.

6.3. Материалната база трябва да бъде в съответствие с изискванията на действащите нормативни актове на Министерството на образованието и науката, Министерството на труда и социалната политика, Министерството на вътрешните работи, Министерството на здравеопазването, отрасловите министерства и съответните български стандарти.

Нормативните изисквания към учебната работилница са в съответствие с дейностите, които ще се извършват в нея, видовете технологични процеси, ергономичните, естетичните изисквания и методическите указания.

7. Изисквания към обучаващите

Обучението по задължителната професионална подготовка по професията се осъществява от лица, на които завършеното образование, придобитата специалност, присъдената квалификация и правоспособност отговарят на съответната нормативна уредба.

Препоръчително е на всеки три години обучаващите да преминават курс за подобряване квалификацията и актуализиране на професионалните знания и умения.

8. Процедури за преглед и актуализиране на ДООИ

- апробиране на ДООИ в обучаващи институции;
- текущ мониторинг на дейностите, свързани с внедряване на ДООИ;
- ежегоден анализ на резултатите и промени при доказана необходимост.